

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bachelor

Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd, duaal en deeltijd

De Haagse Hogeschool

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bachelor
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd, duaal en deeltijd

De Haagse Hogeschool

CROHO nr. 34560

Hobéon Certificering

Datum

21 februari 2019

Auditpanel

Drs. W.G. van Raaijen (voorzitter)

Prof. Dr. P. Moons

Dr. M.J.M. Adriaansen

M. Visse PhD.

J. Stegeman (student-auditor)

Secretaris

H.R. van der Made

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	29
6.	AANBEVELINGEN	31
BIJLAGE I	Scoretabel	33
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	35
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	39
BIJLAGE IV	Overzicht auditpanel	41

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	De Haagse Hogeschool
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	n.v.t.
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Opleiding tot Verpleegkundige
registratienummer croho	34560
domein/sector croho	Gezondheidszorg
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Nursing
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	-
locatie	Den Haag
varianten	Voltijd; duaal en deeltijd (uitfaserend) De opleiding kent sinds september 2017 tevens een duale en deeltijdse variant, beide in een flexibel traject dat valt onder de clusteraccreditatie flexibele opleidingen. De 'oude' deeltijd en duale opleidingen worden uitgefaseerd.
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	30 oktober 2018

2. SAMENVATTING

Onderwerp 1. Beoogde leerresultaten

De opleiding baseert de door haar beoogde leerresultaten, die gelden voor beide varianten, op het meest recente beroeps- en opleidingsprofiel BN2020 dat landelijk breed is gevalideerd en is vastgesteld. De beoogde leerresultaten voldoen dan ook aan de vereisten van oriëntatie en inhoud. Internationale referentiekaders hebben een rol gespeeld bij het definiëren van het bachelorniveau (NLQF niveau 6). Onderzoek is op gedegen wijze in het opleidingsprofiel verdisconteerd, internationalisering is een van de hogeschoolbrede profileringsthema's, die de opleiding heeft geïntegreerd in de rol van de zorgverlener; de focus op internationalisering zou in de competenties 'zorgverlener' en 'samenwerkingspartner' nog steviger kunnen worden aangezet. Het eigen profilerend kenmerk 'zorgmaker' van de opleiding is een mooie 'kapstok' voor 'gepersonaliseerde zorg', maar verdient – in samenhang met de hogeschoolbrede WIN-thema's en de begrippen Context Based Practice en Evidence Based Practice – nog een nadere doordenking.

De opleiding voldoet op Standaard 1 aan de vereisten van basiskwaliteit, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als '**voldoende**'.

Onderwerp 2. Programma

Het programma van de HBO-V-opleiding bevat een stevige component praktijkleren. De wisselwerking met de praktijk is door gastdocenten, *learning communities* en relaties die het docententeam stelselmatig met praktijkinstellingen onderhoudt, substantieel. Studenten zijn daardoor goed in staat om zich verpleegkundige vaardigheden eigen te maken. Ook is er sprake van een robuuste leerlijn onderzoek en spelen lectoraten een betekenisvolle rol in het programma. Op grond van de stevige wisselwerking met de praktijk en de bovengemiddelde focus op praktijkgericht onderzoek binnen het programma, komt het panel voor Standaard 2 tot het oordeel '**goed**'.

Het programma is dekkend voor de beoogde leerresultaten en kent een goede opbouw in drie fasen van competentieontwikkeling, afgebakend door zogenoemde 'mijlpalen'. De theoretische verdieping is op orde, evenals de substantie en relevantie van de ingezette literatuur. De zorgvuldige wijze waarop de opleiding de CanMeds-rollen heeft doorvertaald naar competenties, leerdoelen en toetscriteria verdient een compliment.

Ook vindt het panel dat het curriculum zodanig is vormgegeven dat – waar mogelijk – de praktijk en de daarin voorkomende beroepssituaties en –handelingen consequent als uitgangspunt voor het onderwijs dienen. De opleiding heeft oog voor de variëteit in opdrachten en leeractiviteiten; activerende werkvormen hebben daarbij een prominente plaats. Het panel beoordeelt de Standaarden 3 en 4 beide als '**goed**'.

De opleiding hanteert heldere toelatingseisen voor haar opleiding en alle varianten en investeert door middel van een intakegesprek in een zo goed mogelijke match tussen student en opleiding. De opleiding denkt na over remediërende programma's voor Nederlands en Engels, en zou bij potentieel excellente studenten het hogeschoolbrede honoursprogramma nog nadrukkelijker onder de aandacht mogen brengen. Al met al beoordeelt het panel Standaard 5 als '**voldoende**'.

Onderwerp 3. Personeel

Het docententeam van de opleiding is op sterkte. Hun kwalificaties zijn zonder meer toereikend om het onderwijs te verzorgen. De geïnvolveerdheid van de docenten in onderzoek is bovengemiddeld stevig, hun relatie met de praktijk op orde. Hoewel uit de Nationale Studenten Enquête blijkt dat de didactische kwaliteit van het docententeam nog niet over de volle breedte voldoet, zet de opleiding met een stevig en adequaat professionaliseringsprogramma in op verbetering. Uit de waardering van jongerejaars studenten blijkt dat dit effect heeft. Ook ziet

het panel dat de opleiding de juiste maatregelen treft om de werkdruk onder docenten te beheersen.

Het panel was buitengewoon gecharmeerd van de integere wijze waarop het docententeam met elkaar de dialoog voert over 'kwaliteit', de hoge graad van professionele zelfsturing die het aantrof en daarmee het streven om daadwerkelijk een kwaliteitscultuur te bewerkstelligen. Met name op grond van de laatstgenoemde waarnemingen, beoordeelt het panel Standaard 6 als 'goed'.

Onderwerp 4. Voorzieningen

De opleiding beschikt over een adequate huisvesting en voorzieningen die passend zijn voor een hbo-bacheloropleiding in verpleegkunde. Ten tijde van de audit verkeert de opleiding voor wat betreft haar huisvesting in een overgangsfase; het panel waardeert de voorgenomen herinrichting. Voorts vindt het panel dat de opleiding een robuust begeleidingssysteem hanteert met oog voor de diversiteit van haar studentenpopulatie. Ook de informatievoorziening aan studenten heeft de opleiding prima op orde.

Het panel beoordeelt Standaard 7 als 'voldoende' en Standaard 8 als 'goed'.

Onderwerp 5. Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg van de opleiding voldoet zonder meer aan de basiskwaliteit. Het systeem van evaluaties dat zij heeft ingericht functioneert, waardoor bij alle betrokken partijen stelselmatig kwalitatieve informatie wordt opgehaald over alle aspecten van het opleidingsprogramma. De input vanuit de alumni kan steviger en consistenter, zo weet ook de opleiding. De uitkomsten van de evaluaties leiden aantoonbaar tot analyse en passende verbetermaatregelen. Het kwaliteitszorgsysteem wordt door alle betrokkenen breed gedragen.

Met name omdat uit zowel de documentatie als de audit een geïnternaliseerde gerichtheid op continue verbetering van het opleidingsprogramma spreekt die duidelijk kenmerken van een kwaliteitscultuur vertoont, komt het panel op 9 tot het oordeel 'goed'.

Onderwerp 6. Toetsing

Het panel vindt de opleiding op Standaard 10 de basiskwaliteit ontstijgen. Zij heeft een systeem van toetsen en beoordelen ingericht dat de validiteit, betrouwbaarheid en – voor studenten – de transparantie goed waarborgt. Ook de variatie in toetsvormen heeft de opleiding op orde. Het afstudeerprogramma dat het volledige vierde studiejaar beslaat, vindt het panel indrukwekkend: het is gedegen van opzet en zorgt ervoor dat studenten op alle beoogde leerresultaten worden getoetst. Zowel de – door het management adequaat gefaciliteerde – examencommissie als de toetscommissie kwijten zich op consciëntieuze wijze van hun (deels wettelijke) taken. De 'onderzoeksagenda' van de examencommissie is relevant en laat zien dat zij proactief is ingesteld. Het kalibreren van het eindniveau met partnerhogescholen is een uitstekend initiatief. Het panel beoordeelt Standaard 10 dan ook als 'goed'.

Onderwerp 7. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding levert studenten af die beschikken over de vereiste competenties. Dat wordt niet alleen duidelijk uit het optreden van de studenten met wie het panel tijdens de audit sprak, maar ook uit de tussentijdse toetsen en de selectie van 15 eindwerken die het panel heeft beoordeeld. Het panel vindt ook dat er bij de meest recente eindwerken sprake is van een hoger niveau dan bij eerdere cohorten. Taalvaardigheid blijft op het eindniveau een punt van aandacht. Het werkveld, de alumni inclusief, zijn goed te spreken over het functioneren van de afgestudeerden in de praktijk.

Het panel beoordeelt op grond van deze waarnemingen Standaard 11 als 'voldoende'.

Algemene conclusie:

Het panel heeft een HBO-V-opleiding beoordeeld die op knappe wijze kans heeft gezien om in de achterliggende jaren het gehele curriculum, inclusief het afstudeerprogramma grondig te actualiseren en tegelijkertijd over de volle breedte een stevig en consistent bachelorniveau te blijven realiseren. De evolutie van 'oud' naar 'nieuw' is duidelijk waarneembaar: problemen die

vierdejaarsstudenten nog benoemen, zijn bij jongerejaars al niet meer aanwezig. Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het panel voor de opleiding als geheel tot het oordeel **'voldoende'**.

Het panel adviseert de NVAO om de HBO Bachelor of nursing (HBO-V) van De Haagse Hogeschool, in de varianten voltijd, deeltijd en duaal opnieuw te accrediteren voor een periode van zes (6) jaar.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 21 februari 2019.

3. INLEIDING

De HBO-bacheloropleiding Verpleegkunde (HBO-V) van De Haagse Hogeschool (HHS) is één van de 17 HBO-V-opleidingen in Nederland. De opleidingen overleggen met elkaar in het Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde (LOOV).

De opleiding, die zowel in een voltijdse, duale als deeltijdse variant worden uitgevoerd, maakt deel uit van de Faculteit Gezondheid, Voeding en Sport (GVS), die naast de HBO-V-opleiding ook plaats biedt aan de bachelors Huidtherapie (HDT), Voeding en Diëtetiek (VD), Mens en Techniek (MT), Sportkunde (SPK) en de Masteropleiding tot leraar VO 1^e graad Lichamelijke Opvoeding (HALO).

De opleiding HBO-V telt ten tijde van de beoordeling 841 studenten. Door het landelijke tekort aan verpleegkundigen laten vrijwel alle HBO-V-opleidingen in Nederland een stijgende instroom zien. Dit geldt ook voor de opleiding van De Haagse Hogeschool. In 2017 was t.o.v. 2016 sprake van een groei bij de voltijd van 69% en bij duaal van circa 102%. Duaal én deeltijd laten een stijging zien van circa 80%. De verwachting voor 2018/19 is dat deze trend zich doorzet, waardoor de Bachelor of nursing mogelijk de grootste opleiding binnen de Faculteit GVS zal zijn.

De opleiding heeft recent in twee stappen een nieuw curriculum ingevoerd. In collegejaar 2016/2017: jaar 1 en 3; in collegejaar 2017/2018: jaar 2 en 4. Door deze fasering is het nieuwe curriculum BN2020 binnen twee studie jaren geheel geïmplementeerd en is er ten tijde van de audit sprake van een volledig nieuw curriculum voor alle studenten. De beoordeling van de opleiding betreft dan ook – voor zover het niet gaat over langstudeerders of de eindwerken van de afgestudeerden uit 2016/17 – het nieuwe curriculum.

De deeltijdse en duale variant van de opleiding worden per september 2017 in een flexibel traject uitgevoerd, doen mee aan het experiment Flexibilisering Hoger Onderwijs, vallen derhalve buiten de scope van deze beoordeling en worden dan ook afzonderlijk geëvalueerd in de clusteraccreditatie van flexibele opleidingsvarianten.

Het aantal studenten dat ten tijde van de audit nog in de oude deeltijdse variant studeert is klein (ca. 6 studenten), die naar verwachting in februari 2020 zullen afstuderen. Daarnaast is er de groep die na twee jaar voltijds te hebben gestudeerd vanaf het derde of vierde jaar duaal studeert. Ook in de uitfaserende duale variant is het aantal studenten klein (ca. 20 studenten). Het panel heeft de uitfasering van de huidige deeltijdse en duale opleiding, alsook het hierbinnen gerealiseerde niveau, beoordeeld. De teksten in dit rapport hebben dan ook betrekking op zowel de voltijdse, als de uitfaserende deeltijdse en duale variant van de opleiding.

Opvolging aanbevelingen uit audits

Als vervolg op de accreditatieaudit uit 2012 en de interne audit in 2016 heeft de opleiding o.a. verbeteringen doorgevoerd ten aanzien van haar eigen profilering, de ontwikkeling van internationalisering, de samenwerking met lectoraten, het onderzoekend vermogen van studenten en de onderzoekslijnen, alsook de communicatie en informatievoorziening richting studenten. Het panel dat de accreditatieaudit 2018 uitvoerde, heeft de doorgevoerde verbeteringen betrokken bij zijn beoordeling en rapporteert daarover – indien relevant – in dit rapport.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving. De uitgangspunten voor de inrichting van de opleiding passen bij de onderwijsvisie en het profiel van de instelling. De beoogde leerresultaten worden periodiek geëvalueerd.

Bevindingen

De opleiding heeft een eigen vertaling gemaakt van het meest recente landelijke opleidingsprofiel BN2020, waarin de eindtermen en de kennisbasis voor de Bachelor HBO-V zijn gedefinieerd. De opleiding heeft hierbij het afnemende werkveld betrokken. In dit proces heeft de opleiding ook haar specifieke (hogeschoolbrede) visie op de rol van de verpleegkundige en de hogeschoolprofilering – Wereldburgerschap, Internationalisering en Netwerkhogeschool – in haar opleidingsprofiel verdisconteerd.

De HBO-V-opleiding van De Haagse Hogeschool ziet haar afgestudeerde bachelor verpleegkundige als een professional die niet alleen in staat is zorg te verlenen, maar deze ook kan 'maken'. Dat wil zeggen dat haar afgestudeerden de zorgvragen zodanig kunnen waarnemen dat zij de zorg kunnen leveren die is afgestemd op de behoefte van de zorgvrager. Daarbij staat de persoon van de zorgvrager centraal en niet primair de aandoening. De hbo-verpleegkundige moet om zorg te maken het gesprek kunnen aangaan met de zorgvrager, diens omgeving en met collega's van verschillende disciplines. Communicatieve vaardigheden zijn daarbij essentieel, evenals het gebruik van technologie en kennis uit relevante onderzoeken.

Het ontwikkelproces van het Landelijke Beroeps- en Opleidingsprofiel 2020 impliceert een brede, ook internationale, oriëntatie op het beroepsdomein van de bachelor-opgeleide verpleegkundige. Het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel is bovendien breed gevalideerd door het werkveld, dat via klankbordgroepen een bijdrage heeft geleverd. Het ontwikkelproces is uitgemond in de formulering van een zevental competentiegebieden/rollen binnen het verpleegkundig beroep. Deze zeven competentiegebieden zijn geordend naar de zogenoemde Canadian Medical Education Directions for Specialists (CanMeds). Deze CanMeds-rollen zijn vervolgens uitgewerkt in een 16-tal competenties en een BoKS die – bij verwerving ervan – de student tot een volwaardige niveau 6 verpleegkundige maken. De zestien competenties heeft de opleiding naar de eigen, hiervoor vermelde, profilering ingekleurd en tot de beoogde leerresultaten van het programma gemaakt.

Het panel stelt vast dat onderzoekend vermogen expliciet en op gedegen wijze is opgenomen in de beoogde leeruitkomsten, met name waar het gaat om de rol van *reflective professional*. Ook het HHS 'netwerkaspect' is tastbaar verdisconteerd in verschillende competenties (o.a. communicator, samenwerkingspartner). Wereldburgerschap/internationalisering wordt met name tot uitdrukking gebracht in de rol van zorgverlener, die rekening houdt met 'diversiteit in persoonlijke eigenschappen, etnische, culturele en levensbeschouwelijke achtergronden...'.

De opleiding zelf stelt de competenties communicator en samenwerkingspartner in het licht van internationalisering. Deze focus, zo vindt het panel, zou de opleiding – mede gelet op hetgeen zij aan internationalisering binnen haar curriculum realiseert – in de tekst van de beoogde leerresultaten nog kunnen versterken.

Het profilerend kenmerk van de 'zorgmaker' komt met name tot uitdrukking in de rol van communicator, waarbij de afgestudeerde communiceert op 'persoonsgerichte en professionele wijze met de zorgvrager en diens netwerk..'. Het concept 'Zorgmaker' was ten tijde van de audit nog in ontwikkeling; het panel kreeg desgevraagd van de opleiding een conceptnotitie waarin een aanzet tot explicitering werd gedaan, die nog om een nadere doordenking vraagt. Op zichzelf ziet het panel het concept van de Zorgmaker in samenhang met de WIN-thema's van de hogeschool als een betekenisvolle profilering van de Haagse HBO-V-opleiding, die echter nog niet is vertaald in een 'branding' waaruit de uniciteit ten opzicht van andere HBO-V-opleidingen in Nederland blijkt. Het panel moedigt de opleiding dan ook aan haar profilering op 'gepersonaliseerde zorg' verder te concretiseren, het begrip Context Based Practice (CBP) te verbinden met Evidence Based Practice en daarbij de relatie te leggen naar onderzoek en de lectoraten.

Een overzicht met de CanMeds rollen en de daarbij door de opleiding geformuleerde competenties/leeruitkomsten is opgenomen in de bijlage I bij dit rapport.

Weging en Oordeel

De opleiding baseert de door haar beoogde leerresultaten, die gelden voor beide varianten, op het meest recente beroeps- en opleidingsprofiel BN2020 dat landelijk breed is gevalideerd en is vastgesteld. De beoogde leerresultaten voldoen dan ook aan de vereisten van oriëntatie en inhoud. Internationale referentiekaders hebben een rol gespeeld bij het definiëren van het bachelorniveau (NLQF niveau 6).

Onderzoek is op gedegen wijze in het opleidingsprofiel verdisconteerd, internationalisering is een van de hogeschoolbrede profileringsthema's, die de opleiding heeft geïntegreerd in de rol van de zorgverlener; de focus op internationalisering zou in de competenties 'zorgverlener' en 'samenwerkingspartner' nog steviger kunnen worden aangezet.

Het eigen profilerend kenmerk 'zorgmaker' van de opleiding is een mooie 'kapstok' voor 'gepersonaliseerde zorg', maar verdient – in samenhang met de hogeschoolbrede WIN-thema's en de begrippen Context Based Practice en Evidence Based Practice – nog een nadere doordenking.

De opleiding voldoet op Standaard 1 aan de vereisten van basiskwaliteit, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als '**voldoende**'.

4.2. Programma

Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Toelichting NVAO: Het programma sluit aan bij de actuele (internationale) ontwikkelingen, eisen en verwachtingen in het beroepenveld en in het vakgebied. Academische vaardigheden en/of onderzoeks- en/of beroepsgerichte competenties krijgen invulling op een wijze die past bij de oriëntatie en het niveau van de opleiding.

Bevindingen

De opleiding huldigt als belangrijk principe van haar didactisch concept het *samen opleiden*. Een aanzienlijk deel van het curriculum krijgt dan ook vorm in de praktijk. Het programma van de voltijdse opleiding bevat in ieder leerjaar een aantal weken beroepsoriëntatie of stage. Daarnaast nemen eerstejaarsstudenten deel aan een 'maatjesproject', dat wordt gezien als onderdeel van de beroepsoriëntatie. 'Maatjesproject' is een verzamelbegrip voor projecten die vrijwilligers een-op-een koppelen aan iemand die op bepaalde punten in het leven even een coach, mentor of maatje nodig heeft. Het kan gaan om het leren van de Nederlandse taal, om het bieden van emotionele steun, maar ook om hulp bij zelfstandig wonen, of bijvoorbeeld het aangaan van sociale contacten. Het project omvat gemiddeld een half dagdeel per twee weken gedurende het gehele studiejaar. Concrete afspraken over de verwachtingen van en eisen aan de organiserende maatjesprojecten legt de opleiding voor aanvang vast. Het panel vindt dit een fraaie vorm van praktijkleren.

In jaar 2 beslaat de beroepsoriëntatie of stage 20 weken van 3 dagen per week; in jaar 3, 20 weken van 4 dagen per week en in jaar 4, 40 weken van 4 dagen per week. Naast de beroepsoriëntatie/stagedagen krijgen studenten een of meerdere dagen onderwijs op school. In de periode van de beroepsoriëntatie/stage worden opdrachten gemaakt die ook getoetst worden; daarbij worden zowel aan de omvang als aan de inhoudelijke uitvoering van de stage-/beroepsoriëntatieopdracht studiepunten toegekend. Naar aanleiding van studentevaluaties waaruit bleek dat studenten ontevreden waren over (de organisatie van) het 'skills-onderwijs' heeft de opleiding hiervoor versterkte aandacht. Zo worden de skills-lokalen meer up-to-date gemaakt en worden ruimtes kleiner gemaakt zodat er meer 1-op-1 kan worden gewerkt.

In het licht van de professionele oriëntatie van het programma onderhouden vrijwel alle docenten contacten met praktijkinstellingen; een aanzienlijk aantal docenten is bovendien zelf BIG-geregistreerd en daarmee bevoegd om in de praktijk te werken. Ook zet de opleiding gastdocenten in. Als belangrijk element van de wisselwerking tussen opleiding en werkveld benoemt zij in haar Zelfevaluatie de '*Learning Communities*', waarin studenten, docenten en verpleegkundigen uit de beroepspraktijk samenwerken aan het oplossen van praktijkvraagstukken. Zo is bijvoorbeeld een methode voor verpleegkundige overdracht geëvalueerd op haar effectiviteit voor de kwaliteit van de klinische informatieoverdracht tussen artsen en verpleegkundigen.

De opleiding werkt samen met verschillende lectoraten, zoals Change Management, duurzame talentontwikkeling, Gezonde leefstijl in een stimulerende omgeving, Inclusive education, Oncologische zorg, Revalidatie, Technologie voor gezondheid en Urban ageing. Studenten voeren binnen de onderzoeksprogramma's van deze lectoraten opdrachten uit en een aanzienlijk aantal docenten (ca. 30%) verricht binnen deze lectoraten onderzoek. Het panel vindt mede daardoor dat het onderzoek stevig is verbonden met de inhoud van de opleiding. Wel vindt het panel dat de opleiding meer aandacht mag hebben voor de juridisch-ethische aspecten van (medisch) onderzoek. De instelling van een medisch-ethische commissie zou daartoe een goede aanzet zijn.

In een *Roadmap Onderzoekend Vermogen* schetst de opleiding de huidige stand van zaken in het curriculum en de door haar gewenste doorontwikkeling van de onderzoekslijn in het programma. De opleiding volgt daarbij de door Andriessen (2015) geschetste hiërarchie (onderzoekende houding - onderzoek toepassen - onderzoek doen) om het gewenste onderzoekend vermogen bij de student tot stand te brengen. In het huidige curriculum leren studenten vanaf hun eerste studiedag te werken vanuit een onderzoekende houding. Docenten stimuleren hun studenten om kritisch naar situaties te kijken en vragen te stellen. Daarnaast reflecteren studenten door hun gehele studie op eigen werk, en ontvangen en geven zij feedback. In het eerste jaar leren studenten hoe ze wetenschappelijke literatuur kunnen zoeken, beoordelen en gebruiken. Vanaf het tweede jaar worden zij in toenemende mate getoetst op de vraag hoe hun handelen gebaseerd is op de laatste inzichten en wetenschappelijke bevindingen (Evidence Based Practice). Vanaf hun derde studiejaar voeren studenten delen van onderzoek uit, ook als voorbereiding op het onderdeel Advies in jaar 4, waarin zij zelfstandig praktijkgericht onderzoek doen.

In een schema heeft de opleiding aan het panel inzichtelijk gemaakt in welke studieonderdelen/thema's de student werkt aan de ontwikkeling van haar onderzoekend vermogen. Hieruit blijkt, volgens het panel, dat dit aspect op systematische wijze is opgenomen in het curriculum.

In de Roadmap signaleert de opleiding begin 2017, naar het oordeel van het panel terecht, het risico op teveel geïsoleerde aandacht voor het onderzoekend vermogen en te weinig voor de integrale benadering, relevant voor de zorg- en onderwijspraktijk. Het panel ondersteunt voorts de observaties van de opleiding en de door haar voorgestelde interventies voor doorontwikkeling. Dit zijn: (i) eenduidige terminologie m.b.t. onderzoekend vermogen in het docententeam, (ii) scholing in onderzoekvaardigheden van docenten, (iii) opbouw onderzoeklijn voor studenten inzichtelijk maken en (iv) onderzoekend vermogen sterker integreren in het onderwijs en organisatorisch faciliteren. De laatste twee interventies hebben inmiddels al geleid tot de inrichting van een breed samengesteld team van docenten, het zogenoemde 'dwarsteam onderzoekend vermogen'.

Weging en Oordeel

Het programma van de HBO-V-opleiding bevat een stevige component praktijkleren. Het 'maatjesproject' is daarvan in het eerste studiejaar een fraai voorbeeld, maar ook de omvang en de inhoud van de stages zijn prima. De wisselwerking met de praktijk is door gastdocenten, *learning communities* en relaties die het docententeam stelselmatig met praktijkinstellingen onderhoudt, substantieel. Studenten zijn daardoor goed in staat om zich verpleegkundige vaardigheden eigen te maken. Het programma kent daarnaast een robuuste leerlijn onderzoek en onderhoudt relaties met verschillende lectoraten, binnen wiens onderzoeksprogramma's zowel studenten als docenten onderzoek uitvoeren. De deelname van ca. 30% van de docenten aan lectoraatsonderzoek met een directe impact op de inhoud van het onderwijs, is bovengemiddeld hoog.

Op grond van de stevige wisselwerking met de praktijk en de bovengemiddelde focus op praktijkgericht onderzoek binnen het programma, komt het panel voor Standaard 2 tot het oordeel '**goed**'.

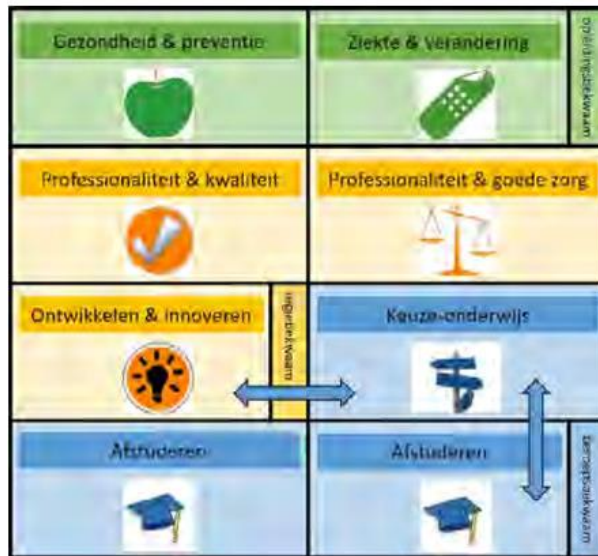
Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting NVAO: De leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.

Bevindingen

Vanuit de CanMeds-rollen, de competenties en de BoKS heeft de opleiding de inhoudelijke thema's, de toetsing en het onderwijs, na publicatie van het vernieuwde landelijke profiel in 2016, opnieuw vormgegeven. In het studiejaar 2017/2018 is het oude curriculum uitgefaseerd en zijn de eerste studenten uit het nieuwe curriculum afgestudeerd.

Het nieuwe curriculum is in een vijftal semesterthema's, een keuze-semester (minor) en een afstudeerjaar (2 semesters) onderverdeeld. In schema ziet dit er als volgt uit:

In het curriculum passeert de student drie zogenaamde 'mijlpalen': *opleidingsbekwaam* bij het behalen van het propedeusediploma, *regiebekwaam* halverwege jaar 3, en *beroepsbekwaam* aan het einde van het vierde jaar. In haar didactische benadering laat de opleiding zich leiden door de vier ontwikkelings-niveaus van Miller, waarbij bijvoorbeeld de student eerst de kennis wordt bijgebracht over medische biologie (weten) om vervolgens te oefenen in het proces van klinisch redeneren (toepassen), alvorens zij aan de hand van casuïstiek laat zien dat zij klinisch kan redeneren (laten zien) om dit vervolgens ook in de praktijk te doen (doen).

Goed te zien is dat in het programma de complexiteit toeneemt door de wijze waarop de student in de praktijk functioneert (context) en de hoeveelheid supervisie (zelfstandigheid). Concreet betekent dit dat studenten in de mijlpaalfase opleidingsbekwaam de opdrachten in simulaties uitvoeren, in de fase regiebekwaam grotendeels onder volledige supervisie in de praktijk actief zijn, terwijl in de fase beroepsbekwaam de opdrachten eveneens in de praktijk worden uitgevoerd, maar dan onder beperkte supervisie of geheel zelfstandig.

De minoren, die binnen de Haagse Hogeschool een multidisciplinair karakter hebben, kunnen verbredend of verdiepend zijn. De opleiding zelf biedt er drie aan die goed aansluiten op het verpleegkundig beroep (Participatieve gezondheidszorg, Revalidatie en Oncologie). De minorruimte in de voltijdse variant beslaat 30 tot 45EC.

Uit evaluaties maakte het panel op dat studenten aanvankelijk verlangden naar meer theoretische verdieping. Tijdens het auditgesprek, bleek dit nog te berusten op gestolde ervaring van derde- en vierdejaarsstudenten en konden de eerste- en tweedejaarsstudenten met voorbeelden verduidelijken dat de opleiding deze kritiek ter harte heeft genomen en de theoretische basis in met name de eerste twee studiejaar heeft versterkt. Het panel heeft de literatuurlijst van het programma bestudeerd en geconcludeerd dat deze inhoudelijk relevant is, van voldoende substantie getuigt en aansluit op het bachelorniveau.

De verbinding tussen de CanMeds-rollen, de daarbij behorende competenties en leerdoelen, alsook de programmaonderdelen/thema's waarbinnen deze aan de orde komen, en de wijze waarop de toetsing plaatsvindt, heeft de opleiding weergegeven in een matrix. Deze matrix en een aantal concrete voorbeelden waaruit de verbinding blijkt tonen, zo stelt het panel vast, een voor de beoogde leerresultaten dekkende vertaling naar de inhoud van het programma.

Bij de vertaling van de CanMeds-rollen naar de toetsen en het onderwijs heeft de opleiding gewerkt langs de lijnen van *constructive alignment*, wat wil zeggen dat na het vaststellen van de leerdoelen de docenten eerst de vorm en inhoud van de toets hebben bepaald en vervolgens invulling hebben gegeven aan het onderwijs. Het panel vindt dat De Haagse Hogeschool een congruent en stevig programma in verpleegkunde uitvoert.

Weging en Oordeel

Het programma is inhoudelijk een juiste vertaling van de beoogde leerresultaten. Het curriculum is in semesters onderverdeeld en kent een goede opbouw in drie fasen van competentieontwikkeling, afgebakend door zogenoemde 'mijlpalen'. De theoretische verdieping waar studenten om vroegen, is inmiddels op orde, evenals de substantie en relevantie van de ingezette literatuur. De zorgvuldige wijze waarop de opleiding de CanMeds-rollen heeft doorvertaald naar competenties, leerdoelen en toetscriteria verdient een compliment.

Het panel beoordeelt Standaard 3 dan ook als '**goed**'.

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting NVAO: De vormgeving van het programma draagt bij aan de realisatie van de beoogde leerresultaten. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten een actieve rol nemen in de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*). De inrichting van de leeromgeving past bij de onderwijsvisie van de instelling.

Bevindingen

De opleiding hanteert voor haar didactiek sociaal-constructivistische uitgangspunten. Zo is het onderwijs opgebouwd rond casuïstiek uit de beroepspraktijk, ingebracht door docenten of studenten en nemen (ervaringen uit) stages een belangrijke plek in het curriculum in. Aandacht voor variaties in opdrachten en leeractiviteiten acht de opleiding daarbij van belang, zodat studenten niet een trucje leren, maar een vraagstuk vanuit verschillende invalshoeken – en afgestemd op de behoeften van een zorgvrager – leren benaderen.

De opleiding werkt samen met verschillende vrijwilligersorganisaties in de zorg; studenten maken door hun bijdrage aan deze organisaties vanaf hun entree in de opleiding kennis met de zorgpraktijk. Gedurende een jaar zijn zij een dagdeel per twee weken als buddy gekoppeld aan iemand met een medische en/of sociale problematiek. Zo ervaren zij wat zorgvragers dagelijks meemaken en leren studenten thema's als ziekte en gezondheid niet meer alleen vanuit een klinisch, maar juist ook vanuit een menselijk oogpunt te beschouwen. Op school analyseren de studenten de situatie van hun buddy aan de hand van het concept van "Positieve Gezondheid" van Machteld Huber (2011). Zo leren zij dat een ziektebeleving maar voor een deel uit lichamelijke aspecten bestaat en dat psychische en sociale aspecten minstens zoveel aanwezig zijn. Het panel vindt dit een waardevol concept, dat goed aansluit op het profiel van de opleiding (zie Standaard 1).

Stage-ervaringen en de gemaakte opdrachten spelen vervolgens in de hoor- en werkcolleges een grote rol; binnen de werkcolleges staan interactieve werkvormen zoals ervaringsopdrachten en samenwerkingsopdrachten centraal. Dat activerende werkvormen een prominente plaats hebben in het curriculum blijkt ook uit de integratie van de landelijke Week van de Reflectie in het curriculum, in welk kader studenten een symposium vormgeven en organiseren over de verhouding tussen kwaliteit en goede zorg.

Om de studeerbaarheid van het programma te verhogen, heeft de opleiding – naast de gebruikelijke voorzieningen voor studenten met een studiebeperking – met name maatregelen genomen om piekbelasting in de toetsperioden te voorkomen. In dat kader wordt de methodiek van cumulatieve kennistoetsing en formatieve opdrachten ingezet om studenten voor te bereiden op de summatieve projectopdrachten. Studenten stellen tijdens de audit een goede spreiding van de stof te ervaren.

Ondanks deze maatregelen is het uitvalpercentage in het eerste jaar, met name in de voltijdse variant (54,5%), nog steeds hoog. De opleiding onderzoekt in dit kader hoe zij de zelfregulatie van studenten verder kan versterken, onder meer door bij studenten de kennis over leerstrategieën te vergroten. Ook zet de opleiding in op peer feedback (en monitoring hiervan door docenten) via online onderwijs. In dit kader verkreeg de opleiding recent een SURF-subsidie voor een tweejarig onderzoeksproject. Het panel vindt in dit verband de versterkte aandacht van de opleiding voor blended learning een goede zaak.

Weging en Oordeel

Het panel stelt vast dat het programma op deze standaard de basiskwaliteit ontstijgt. Het curriculum is zodanig vormgegeven dat – waar mogelijk – de praktijk en de daarin voorkomende beroepssituaties en –handelingen consequent als uitgangspunt voor het onderwijs dienen. De opleiding heeft oog voor de variëteit in opdrachten en leeractiviteiten; activerende werkvormen hebben daarbij een prominente plaats.

Het panel waardeert dat de opleiding de uitval probeert terug te dringen door het zelfsturend vermogen van haar studenten te vergroten.
Het panel vindt dat de wijze waarop de opleiding het programma en de onderwijsleeromgeving heeft ingericht en vormgegeven nadrukkelijk aanzet tot studeren en waardeert Standaard 4 met het oordeel **'goed'**.

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Toelichting NVAO: De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde leerresultaten.

Bevindingen

In haar Onderwijs- en Examenregeling heeft de opleiding de formele vooropleidingsvereisten vastgelegd. Ook stelt zij in haar OER: *'De student wordt bij aanvang van een voltijdse opleiding uitgenodigd voor een intakeprocedure. Deze bestaat uit een intakegesprek en een zelfassessment en kan tevens een taaltoets bevatten. Hiermee wordt de match onderzocht tussen de student, de opleiding en het toekomstige beroepenveld. De student krijgt op basis van de intakeprocedure een advies.'*

Voorafgaand aan de intakeprocedure organiseert de opleiding open dagen en de klaar-voor-de-start-dag (decentrale selectie); ook kunnen studenten proefstuderen of deelnemen aan meeloopdagen met zittende studenten. Daarnaast kan hij zich laten adviseren door een studieadviseur van de Haagse Hogeschool. Bij al deze activiteiten probeert de hogeschool een zo natuurgetrouw mogelijk beeld te geven van de beroepspraktijk van de verpleegkundige.

Hoewel alle havo- en vwo-profielen toelaatbaar zijn, wijst de opleiding bij toelating nadrukkelijk op de meerwaarde voor de studievoortgang van het Natuur- en Gezondheidsprofiel en met name het vak biologie. Studenten die dit niet hebben gehad ervaren doorgaans de studie als zwaarder, zodat de opleiding hiervoor een afzonderlijk remediërend programma aanbiedt (biologie voor hbo-verpleegkunde studenten). Mbo-verpleegkundigen met een BIG-registratie wordt geadviseerd de flexibele deeltijdopleiding te volgen, waarin zij in aanmerking kunnen komen voor vrijstellingen.

Studenten die meer uitdaging zoeken, worden uitgenodigd deel te nemen aan een hogeschoolbreed honoursprogramma (Urban Expedition in Life Quality, 15EC), waarin zij 30 weken werken aan een oplossing voor een zelfgekozen maatschappelijk probleem, zoals bijvoorbeeld de vluchtelingen crisis, eenzaamheid onder ouderen of geweld op straat. De opleiding stelt in haar Zelfevaluatie vast dat tot nu toe nog geen van haar studenten hieraan heeft deelgenomen. Het panel vindt dat de opleiding dit aspect van excellentie – ook bij aanvang van het programma – steviger onder de aandacht van haar studenten mag brengen.

De opleiding constateert voorts leemten bij studenten ten aanzien van de beheersing van het Nederlands en Engels. Zij onderzoekt op het moment van de audit mogelijkheden om ook hiervoor remediërende programma's aan te bieden. Het panel vindt dit een goede zaak.

Weging en Oordeel

De opleiding hanteert heldere toelatingseisen voor haar opleidingsvarianten en investeert door middel van een intakegesprek in een zo goed mogelijke match tussen student en opleiding. Aspirant-studenten kunnen desgewenst proefstuderen. In de voorlichting is zij transparant over de inhoud van het studieprogramma en het beroep. Zij accentueert bij entree de betekenis van het vak biologie en biedt ondersteuning aan indien dit in de vooropleiding van studenten heeft ontbroken. De opleiding denkt na over remediërende programma's voor Nederlands en Engels, en zou bij potentieel excellente studenten het hogeschoolbrede honoursprogramma nadrukkelijker onder de aandacht mogen brengen.

Al met al beoordeelt het panel Standaard 5 als **'voldoende'**.

4.3. Personeel

Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Toelichting NVAO: De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen. Het personeelsbeleid draagt daar aan bij. Er is voldoende personeel beschikbaar om de opleiding te verzorgen en de studenten te begeleiden.

Bevindingen

De opleiding rekent met een docent-studentratio van 1 : 23; op basis van het aantal studenten (678) betekent dit 29,5fte (voor vt/dt/du gezamenlijk). De HBO-V-opleiding maakt in het studiejaar 2018-2019 een substantiële groei door met een stijging naar 841 studenten. Dit betekent een uitbreiding van de formatie naar 42,5fte. Ten tijde van de audit heeft de opleiding dan ook relatief veel nieuwe docenten (10). De gegeven studentratio en het feit dat studenten hun docenten toegankelijk en benaderbaar vinden, geeft aan dat de opleiding over voldoende docent-capaciteit beschikt om het programma uit te voeren.

In haar opleidingsplan 2018-2019 heeft de opleiding het volgende overzicht opgenomen van de kwalificaties binnen het docententeam:

Kwalificaties	% van het docententeam
Master	85%
Waarvan PhD	23%
BDB of BKO	59%
BKE	15%
Verpleegkunde	71%
Waarvan BIG	59%
Actief in lectoraat	32%

Dit overzicht laat zien dat het docententeam van de opleiding, althans op basis van de kengetallen, ruim voldoende is geëquipeerd om de hbo-bacheloropleiding voor verpleegkundigen te verzorgen; ook vakinhoudelijk – met achtergronden variërend van verplegingswetenschap, medische antropologie en bewegingswetenschappen tot filosofie en ethiek – is er sprake van een goede bezetting. De interactie tussen lectoraten, zo signaleert het panel ook op basis van de audit, is voor een hbo-bachelor bovengemiddeld hoog. Ook zijn er docenten die in gerenommeerde tijdschriften publiceren en zijn verschillende docenten actief in het werkveld en in regionale en landelijke netwerken.

Het panel kon de in de ZER gepresenteerde kwaliteit van het docententeam, die het overigens ook tijdens de audit constateerde, aanvankelijk niet geheel rijmen met de uitkomsten van de NSE 2018 en het MTO 2017 (interne medewerkers-tevredenheidsonderzoek). In de NSE 2018 is namelijk sprake van een dalende trend (3,24 in 2017; 3,07 in 2018) voor de themascore 'docenten'. Nadere bestudering leert dat de onderliggende scores tussen de studie jaren sterk wisselen, maar dat met name in het derde studiejaar de docenten structureel lager (< 3,0) worden beoordeeld. Daarentegen zijn in het eerste en tweede jaar de scores fors hoger (ruim > 3,0). Een aspect dat er over alle studie jaren uitspringt is 'de mate waarin docenten inspirerend zijn'. Dit onderdeel scoort over de gehele linie lager dan 3,0.

Het panel is gebleken dat op grond ook van opleidingseigen evaluaties en de NSE-uitkomsten de opleiding, naast de eerder beschreven nieuwe inrichting in vaste studiefaseteams ('binden en boeien'), teambrede scholing via BKO/BDB in gang heeft gezet. Omdat recent een fors aantal nieuwe docenten is aangesteld, worden zij in de eerste maand wekelijks uitgenodigd voor een gezamenlijke lunch. Ook krijgt iedere nieuwe docent een mentor afgestemd op haar of zijn behoeften en moet iedere nieuwe docent zonder BKO en moeten docenten met aantoonbare lacunes in de toepassing van 'constructive alignment' een BKO-opleiding volgen. Het panel vindt deze maatregelen adequaat en constateerde in het panelgesprek met studenten dat de opleiding – met name in het eerste en tweede studiejaar – stevige verbeterlagen maakt. Wel merken studenten op dat tussen verschillende parallelle studentengroepen de didactische aanpak van docenten nogal eens verschilt. Zij bepleitten meer onderlinge communicatie tussen docenten op dit punt. Het panel ondersteunt dit.

In het kader van professionalisering heeft de opleiding de afgelopen twee jaar vooral ingestoken op het ontwikkelen van resultaatverantwoordelijke teams. De Resultaat- en Ontwikkelingsgesprekken worden door de teams zelf gepland, gemonitord en beoordeeld. De teams hebben er op verschillende manieren aan gewerkt en ook hier – zo constateert de opleiding ook zelf – is onderlinge kennisdeling noodzakelijk.

Docenten, zo blijkt uit het MTO 2017, ervaren veel werkdruk op organisatorisch vlak waarbij zij relatief veel moeite moeten doen om 'kleine' dingen te regelen, zoals minoren, invoering cijfers, diploma en doorstroom van studenten. Ook, zo blijkt uit het Opleidingsplan 2018/2019, veroorzaakt organisatorische onduidelijkheid nogal wat werkdruk. De opleiding hoopt dit te ondervangen door een teamleider de regie te laten voeren bij de (aanstaande) verhuizing (zie Standaard 7), de roostering en het mentorschap. Ook verzorgt deze de ondersteuning van de teams bij het stroomlijnen van informatie en het contact naar het faculteitsbureau. De eerste effecten hiervan, zo constateerde het panel, waren ten tijde van de audit al zichtbaar.

Het panel constateert voorts twee belangrijke kwaliteitskenmerken van het docententeam. Allereerst zijn docenten zelf verantwoordelijk voor het analyseren en opvolgen van hun – door studenten afgegeven – evaluaties. De docent bepaalt wat hij hiervan inbrengt in zijn of haar R&O-gesprek. Het panel vindt dit in hoge mate appelleren aan het zelfsturend vermogen van de onderwijsprofessional en stelt vast dat deze werkwijze breed binnen de opleiding wordt gedragen en bijdraagt aan de kwaliteitscultuur. Voorts nam het panel waar dat de docenten (het panel sprak tijdens de audit met vrijwel *alle* docenten) op een persoonlijke, integere en enthousiaste wijze met elkaar het discours voeren over de doorontwikkeling van de opleiding en de behoeften van hun studenten. Het panel waardeert dit zeer.

Weging en Oordeel

Het docententeam van de opleiding is op sterkte. Hun kwalificaties zijn zonder meer toereikend om het onderwijs te verzorgen. De geïnvolveerdheid van de docenten in onderzoek is bovengemiddeld stevig, hun relatie met de praktijk op orde. Hoewel uit de Nationale Studenten Enquête blijkt dat de didactische kwaliteit van het docententeam nog niet over de volle breedte voldoet, zet de opleiding met een stevig en adequaat professionaliseringsprogramma in op verbetering. Uit de waardering van jongerejaars studenten blijkt dat dit effect heeft. Ook ziet het panel dat de opleiding de juiste maatregelen treft om de werkdruk onder docenten te beheersen.

Het panel was buitengewoon gecharmeerd van de integere wijze waarop het docententeam met elkaar de dialoog voert over 'kwaliteit', de hoge graad van professionele zelfsturing die het aantrof en daarmee het streven om daadwerkelijk een kwaliteitscultuur te bewerkstelligen. Met name op grond van de laatstgenoemde waarnemingen, beoordeelt het panel Standaard 6 als **'goed'**.

4.4. Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: De huisvesting van de opleiding en de voorzieningen passen bij de beoogde leerresultaten en de onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Het panel heeft als onderdeel van de audit de huisvesting en faciliteiten van de opleiding in ogenschouw genomen. De huisvesting en de voorzieningen zijn op zichzelf toereikend om het onderwijs op adequate wijze uit voeren. Er zijn voldoende onderwijsruimtes, die flexibel kunnen worden ingericht al naar gelang de gebruikte onderwijsvormen. Zo kunnen in een ruimte mini-hoorcolleges worden gegeven om vervolgens in groepswork, interactief, een casus te bespreken. Ook heeft de opleiding de beschikking over drie skillslokalen, waarin studenten verpleegtechnische handelingen, met behulp van fantomen van lichaamsdelen, leren en oefenen. Eén van deze lokalen is ook 's avonds beschikbaar.

Wel, zo constateert ook de opleiding, nopen de studentengroei en het didactisch concept – dat er immers op is gericht om zoveel mogelijk casusgestuurd (project)onderwijs te verzorgen – de opleiding ertoe hun huisvesting en faciliteiten uit te breiden.

Het CvB van De Haagse Hogeschool heeft dan ook recent zijn goedkeuring gegeven aan de herhuisvesting van de opleiding binnen het hoofdgebouw van de hogeschool. Dit zal naar verwachting in 2019 gebeuren. De herhuisvesting zal er, volgens de opleiding, voor zorgen dat de faciliteiten nog beter aansluiten bij de didactische werkvormen uit het nieuwe curriculum. Het panel heeft kennisgenomen van de *'artist's impressions'* van de herinrichting en vindt de gepresenteerde plannen veelbelovend, met name de centrale situering van de behandelkamer, de ziekenhuiskamer van de toekomst en de lectoraatskamer. Ook het versterken van de multi- en interdisciplinaire samenwerking (bijvoorbeeld met de opleiding Huidtherapie) die door de herinrichting beter wordt gefaciliteerd, juicht het panel toe.

Literatuur is beschikbaar via de (digitale) hogeschoolbibliotheek, waar databanken zoals Science Direct, PubMed en Medline voor studenten toegankelijk zijn. Voorts beschikt de hogeschool over een breed repertoire aan digitale hulpmiddelen om studenten van informatie te voorzien en hen met elkaar (en hun docenten) te laten communiceren.

Weging en Oordeel

De opleiding beschikt over een adequate huisvesting en voorzieningen die passend zijn voor een hbo-bacheloropleiding in verpleegkunde. Ten tijde van de audit verkeert de opleiding voor wat betreft haar huisvesting in een overgangsfase; het panel waardeert de voorgenomen herinrichting.

Over het geheel genomen vindt het panel de huisvesting van de opleiding als ook de voorzieningen voldoen aan wat voor de realisatie van de door de opleiding beoogde leerresultaten in de gegeven onderwijsleeromgeving noodzakelijk is.

Het panel beoordeelt Standaard 7 dan ook als **'voldoende'**.

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Toelichting NVAO: Studenten ontvangen een passende begeleiding (ook in het geval van een functiebeperking). De informatievoorziening van de opleiding is adequaat.

Bevindingen

Het mentoraat is binnen de opleiding een belangrijke spil in de studiebegeleiding. De inrichting en omvang van de studieloopbaanbegeleiding heeft de opleiding verankerd in haar OER. Al bij de start van de opleiding krijgen alle studenten een docent als mentor toegewezen; deze blijft gedurende de gehele studie als zodanig fungeren. Ten minste drie keer per jaar bespreken mentor en student niet alleen de studievoortgang, maar ook eventuele studiebelemmeringen; de gemaakte afspraken worden digitaal vastgelegd, zodat bij uitdiensttreding van een mentor de opvolger kan aansluiten op de historie. Zo nodig kan de mentor de student doorverwijzen naar een decaan of studentenpsycholoog.

Doordat een aanzienlijk deel van de opleiding in de praktijk plaatsvindt, is de mentor voor wat betreft de studievoortgang ook de *'trait-d'union'* naar docenten, contactdocenten en praktijkopleiders. In haar Opleidingsplan 2018/2019 stelt de opleiding wel dat de communicatie en afstemming tussen mentor, docent en – in latere jaren – de praktijkinstelling nog lastig is, iets wat ook uit gesprekken met het werkveld en de studenten blijkt.

Het mentoraatsmodel biedt de opleiding ook de mogelijkheid om studievertraging tijdig te signaleren en eventueel extra begeleiding in te zetten. Mochten studenten toch vertragen, dan zijn er zogenoemde 'langstudeertrajecten', waarin studenten met extra ondersteuning op maat afstuderen.

Omdat de uitval in het eerste jaar voltijd relatief hoog is (54,5%) en de aanwezigheid laag, zet de opleiding in op het binden van de studenten en het ondersteunen met studievaardigheden. Ook is met ingang van collegejaar 2018-2019 een participatieplicht opgesteld voor de eerstejaarsstudenten. Dit moet leiden tot een verlaging van de propedeuse-uitval en een rendement van 60%.

Om het aantal langstudeerders laag te houden, streeft de opleiding er door gerichte begeleiding naar dat 90% van de vierdejaarsstudenten binnen het jaar de afstudeerfase voltooit. In dat kader wordt iedere student besproken in het mentorenoverleg.

De opleiding heeft gesignaleerd dat hoewel de instroom cultureel zeer divers is, de multiculturele samenstelling bij het afstuderen in verhouding beduidend lager is. Dit, zo vindt de opleiding, vraagt om een gerichte aanpak voor inclusief onderwijs, waarbij iedereen – ongeacht achtergrond – de opleiding met een diploma verpleegkunde kan verlaten. Het panel ondersteunt dit streven.

Het panel vindt dat de opleiding een robuust systeem van begeleiding heeft ingericht. Met name het vaste aanspreekpunt in de vorm van de mentor is hierin cruciaal. Het panel was dan ook tijdens de audit op zoek naar de oorzaak voor de teruglopende NSE-score voor de Studiebegeleiding (van 3,22 in 2017 naar 2,98 in 2018). Nadere bestudering van de onderliggende scores, leerde dat uitsluitend de derdejaarsstudenten de opleiding op dit punt – en hierop niet alleen – een onvoldoende toekenden (2,77) bij de studenten uit de overige studie jaren scoort de studiebegeleiding (ruimschoots) boven de 3,0; in het eerste jaar voltijd zelfs 3,85. Het lijkt erop dat de derdejaarsstudenten het meeste hinder hebben ondervonden van de overgang naar het nieuwe curriculum en hun brede ontevredenheid hierover via de NSE hebben kenbaar gemaakt. Studenten die het panel tijdens de audit spreekt, zeggen de negatieve score voor de studiebegeleiding als zodanig niet te herkennen. Een positief punt is dat zowel de eerste-, tweede- als vierdejaarsstudenten zeer tevreden zijn over de begeleiding die de opleiding hen tijdens de studie biedt. De begeleiding bij de stage kan – zo vinden met name de derde en vierdejaarsstudenten – intensiever en proactiever.

Informatievoorziening

De informatie over de studie verloopt grotendeels via Blackboard. Daar vinden studenten de modulebeschrijvingen met leerdoelen, toetsmatrijzen, opdrachten en beoordelingsformulieren. De uitslagen van toetsen maakt de opleiding via Osiris bekend en de studieroosters worden gepubliceerd via het eigen intranet, Studentennet. Studenten die het panel tijdens de audit spreekt zijn tevreden over de informatievoorziening rondom hun studie.

Weging en Oordeel

Iedere student krijgt bij aanvang van de opleiding een mentor toegewezen die de gehele opleiding zijn vaste begeleider is, die zicht houdt op de studievoortgang en de schakel vormt tussen de student en de docenten, contactdocenten en praktijkopleiders. Studievertraging wordt in dit model tijdig gesignaleerd en – zo nodig – extra begeleiding ingezet. Een pakket gerichte maatregelen, ook in de begeleidende sfeer, moet de studie-uitval terugdringen en – aan het einde van de studie – het tijdig afstuderen bevorderen. Het panel waardeert het dat de opleiding gericht werk maakt van een begeleidingsaanpak die inclusief onderwijs moet bevorderen. De studenten met wie het panel sprak, waren zeer tevreden over de wijze waarop de opleiding de begeleiding heeft ingericht. De informatievoorziening aan studenten heeft de opleiding op gedegen wijze ingericht.

Het panel is van oordeel dat de opleiding een robuust begeleidingssysteem hanteert; zij heeft daarbij versterkte aandacht voor de diversiteit van haar studentenpopulatie. Ook de informatievoorziening aan studenten heeft de opleiding prima op orde. Het panel beoordeelt Standaard 8 dan ook als **'goed'**.

4.5. Kwaliteitszorg

Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Toelichting NVAO: De opleiding organiseert effectieve periodieke feedback die de realisatie van de beoogde leerresultaten ondersteunt. Bij bestaande opleidingen vinden geëigende verbeteringen plaats naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige beoordeling. Hierbij worden passende evaluatie- en meetactiviteiten ingezet. De uitkomsten van deze evaluatie vormen aantoonbaar de basis voor ontwikkeling en verbetering. De opleiding legt intern verantwoording af over de bijdrage van de opleiding aan het realiseren van de strategische doelen van de instelling. Kwaliteitszorg verzekert realisatie van de beoogde leerresultaten. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissies, medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken. De ontwerpprocessen en de erkenning en borging van de kwaliteit van de opleiding zijn in overeenstemming met de ESG. De opleiding publiceert accurate, betrouwbare en voor de doelgroepen goed toegankelijke informatie over de kwaliteit van de opleiding.

Bevindingen

Uit de documentatie van de opleiding blijkt dat zij voor het evalueren van haar kwaliteit input vraagt van alle betrokkenen. Na iedere onderwijsperiode organiseert de opleiding zogenoemde focusgroepen met klassenvertegenwoordigers, waarin het onderwijs, de werkvormen, de informatievoorziening en de studeerbaarheid van het programma worden geëvalueerd. De uitkomsten van de focusgroep-bijeenkomsten en de gesignaleerde verbeterpunten communiceert de opleiding via Blackboard en vertaalt zij – zo nodig – in verbeteracties.

Daarnaast evalueren de docenten ieder college met hun studenten. De belangrijkste opbrengst hieruit bespreken de docenten met hun collega's in de mijlpaalteams, zo nodig met verbeteringen tot gevolg. Zo zijn bijvoorbeeld naar aanleiding van de evaluaties de theorie- en oefenlessen in het vaardigheidsonderwijs van elkaar gescheiden, om meer focus te kunnen leggen op het oefenen van vaardigheden. Een aanleiding voor verbeteringen vormen ook de toetsresultaten en de uitkomsten van de Nationale Studenten Enquête (NSE).

Het oordeel van docenten over het programma en hun werkomgeving haalt de opleiding niet alleen uit teamoverleggen, maar ook uit de jaarlijkse enquête (Het Kompas) onder het personeel, die op facultair niveau wordt afgenomen. De evaluatie van 2017 gaf aanleiding om het veelvuldige overleg binnen commissies en teams te reduceren, af te bakenen, beter te structureren en op vaste momenten te plannen. Het eerste resultaat, zo gaven de docenten aan, is daarvan al zichtbaar: 'het creëert rust en ruimte'.

De overige betrokkenen zijn als volgt in de pdca-cyclus van de opleiding opgenomen.

Betrokkenen	Evaluatievorm	Frequentie	Output
Werkveldvertegenwoordigers waaronder alumni, praktijkopleiders, contactdocenten	Werkveldbijeenkomsten op de hogeschool, reguliere uitwisseling over ervaringen, wensen en behoeften	4 x per jaar	Nieuwsbrief aan alle betrokkenen
Examencommissie/toetscommissie	De examencommissie borgt mede het eindniveau door steekproefsgewijs eindwerken te beoordelen	Jaarlijks	Verbetersuggesties voor het afstuderen
	De toetscommissie borgt zowel proactief als reactief de kwaliteit van toetsen;	Zo vaak als nodig	Signaleert onvolkomenheden in toetsrapporten

	De examencommissie rapporteert naar het management over de kwaliteit van de toetsing De examencommissie stelt een jaarverslag op	Zo vaak als nodig Jaarlijks	Verbetersuggesties voor (het systeem van) toetsing Verbeteragenda
Curriculumcommissie	Bewaakt de samenhang van het onderwijs tussen de drie mijlpalen	Om de 4 weken	Gerichte aanpassingen aan het curriculum
Opleidingscommissie	Heeft advies- en instemmingsrecht t.a.v. de OER en adviseert op basis van inbreng van evaluaties over wijzigingen in het curriculum	Om de 4 weken	Verbetersuggesties voor OER en curriculum

Het panel heeft van alle bijeenkomsten van de bij de kwaliteit betrokken gremia verslagen ingezien, als ook het Opleidingsjaarplan. Daaruit is het panel gebleken dat de opleiding beschikt over een werkende pdca-cyclus. Alle actoren zijn nadrukkelijk gericht op het stelselmatig verbeteren van de onderwijskwaliteit. Daarbij worden effectieve verbetermaatregelen genomen, die de opleiding via Blackboard en Opleidingscommissie communiceert met haar studenten.

Het panel ondersteunt voorts van harte het plan om in februari 2019 een alumni-enquête te doen uitgaan waarin aan de alumni gevraagd wordt hoe zij de aansluiting ervaren tussen de opleiding en de praktijk, en waar hun behoeften liggen in het voortgezette contact met de opleiding. Voor het welslagen van een structureel alumnibeleid vindt het panel het belangrijk dat in de onderlinge contacten voor alumni en opleiding een win-winsituatie ontstaat; ergo: ook de alumni moeten profijt hebben bij het voortgezette contact met de opleiding.

Weging en Oordeel

De kwaliteitszorg van de opleiding voldoet zonder meer aan de basiskwaliteit. Het systeem van evaluaties dat zij heeft ingericht functioneert, waardoor bij alle betrokken partijen stelselmatig kwalitatieve informatie wordt opgehaald over alle aspecten van het opleidingsprogramma. De input vanuit de alumni kan steviger en consistenter, zo weet ook de opleiding. De uitkomsten van de evaluaties leiden aantoonbaar tot analyse en passende verbetermaatregelen. Het kwaliteitszorgsysteem wordt door alle betrokkenen breed gedragen.

Met name omdat uit zowel de documentatie als de audit een geïnternaliseerde gerichtheid op continue verbetering van het opleidingsprogramma spreekt die duidelijk kenmerken van een kwaliteitscultuur vertoont, komt het panel op 9 tot het oordeel **'goed'**.

4.6. Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De examencommissie oefent haar wettelijke bevoegdheid uit. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

De HBO-V-opleiding van De Haagse Hogeschool zet de volgende toetsvormen in: meerkeuzetoetsen, opdrachten, assessments, rekentoets en leerwegonafhankelijke toetsen. Bij de beschrijving van de beoordelingscriteria hanteert de opleiding de niveaus van Miller. De toetsen zijn een integraal bestanddeel van het onderwijsprogramma, waardoor de opleiding geen afzonderlijke toetsweken kent.

Om tot valide toetsen te komen, maken examinatoren gebruik van een toetsmatrijs. De betrouwbaarheid van de toetsen wordt door de opleiding doordat zij volgens het vier-ogenprincipe door minimaal twee examinatoren worden ontwikkeld.

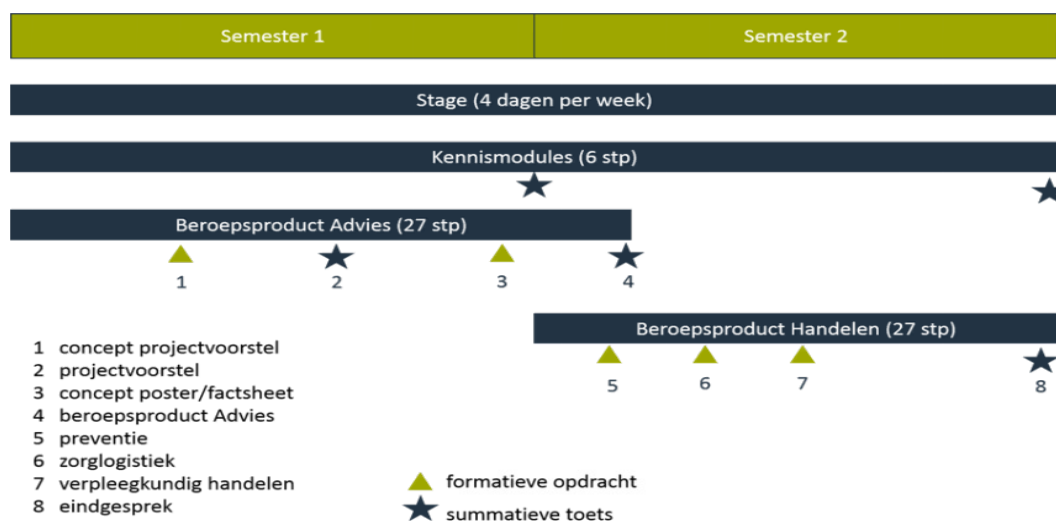
De verdeling en zwaarte van de toetsvragen, de toetsopdrachten en de beoordelings-systematiek (rubrics) worden bij de start van elk vak met de studenten gedeeld.

Voor de betrouwbaarheid van de beoordeling zijn meerdere examinatoren verantwoordelijk voor het beoordelen van toetsen en vinden er tussen de examinatoren kalibreersessies plaats. Voor elke toets worden bespreek- en inzagemomenten gepland waar studenten feedback krijgen en vragen kunnen stellen.

Het panel vindt dat de opleiding op een zorgvuldige wijze toetsen ontwerpt, afneemt en beoordeelt. Het heeft tijdens de audit een representatieve selectie van toetsen ingezien en kenschetst deze als toets-technisch adequaat, inhoudelijk relevant en van een passend hbo-bachelorniveau. Ook de variatie in toetsen is op orde.

Afstuderen

Het afstudeerprogramma beslaat (sinds 2017/18) het volledige vierde studiejaar en bestaat uit drie onderdelen: (i) Beroepsproduct advies (27EC), (ii) Beroepsproduct handelen (27EC) en (iii) Kennismodules (6EC), die tezamen de door de opleiding beoogde eindkwalificaties dekken. De studenten voeren alle opdrachten tijdens hun stage van 40 weken uit. De fasering van de afstudeerfase en bijbehorende toetsmomenten zijn als volgt schematisch weer te geven:

Tijdens het onderdeel 'advies' verricht de student een praktijkgericht onderzoek. Zij neemt daarvoor een vraagstuk binnen de stage-instelling als uitgangspunt voor het projectvoorstel, dat summatief wordt beoordeeld. Op basis van de resultaten van het uitgevoerde project stelt de student een advies op dat zij presenteert door middel van een poster, adviesproduct en tentoonstelling. De producten worden summatief beoordeeld door de begeleidende docent, een onafhankelijke docent-beoordelaar en de praktijkopleider in een adviserende rol.

Tijdens het onderdeel 'handelen' voert de student drie authentieke beroepsopdrachten uit: (i) Preventie (plan maken, uitvoeren, reflecteren), (ii) Zorglogistiek (analyse) en (iii) Verpleegkundig handelen (plan maken, uitvoeren). De praktijkopleider van de stage-instelling geeft de student feedback op alle onderdelen van de opdrachten. De begeleidende docent van de hogeschool geeft feedback op de plannen en analyses. De student neemt alle uitgevoerde onderdelen (inclusief feedback) op in een portfolio en gebruikt dit als bewijs voor het voldoen aan het eindniveau op de betreffende competentiegebieden.

Het eindgesprek, waarin het portfolio wordt besproken, vindt plaats in de stage-instelling in het bijzijn van een onafhankelijke docent en de praktijkbeoordelaar, die benoemd is door de examencommissie.

In het onderdeel 'kennismodules' toetst de opleiding of de student inzicht heeft in welke kennis en vaardigheden zij in het kader van haar ontwikkelplan nodig heeft; de opleiding beoordeelt dan of de student competent is als reflectieve professional. Ergo: weet zij wat zij voor haar doorontwikkeling nodig heeft? Concreet levert de student een planning in van de kennismodules die ze wil gaan volgen, voorzien van de studielast en een motivering hoe de gemaakte keuzes voor kennismodules bijdragen aan haar ontwikkeling en proflering als hbo-verpleegkundige. De begeleidende docent beoordeelt de kwaliteit van de onderbouwing. Na uitvoering van de kennismodules levert de student bewijzen die aantonen dat zij de kennismodules heeft behaald.

Het panel is onder de indruk van omvang en substantie van het afstudeerprogramma, dat voor alle drie de varianten identiek is. Het sluit goed aan op de beroepsuitoefening, is gericht op het opleveren van concrete beroepsproducten waarbij onderzoek en een onderzoekende houding gediensdig zijn aan het verpleegkundig handelen in de praktijk.

Kwaliteitsborging

In haar Zelfevaluatie geeft de opleiding een uitgebreide beschrijving van de wijze waarop de Examencommissie zich van haar wettelijke taken kwijt. Tijdens de audit wordt de in de documentatie gewekte indruk dat de examencommissie haar taken serieus neemt, zonder meer bevestigd. Het panel sprak tijdens de audit met vertegenwoordigers van zowel de examencommissie als de toetscommissie, en vond de commissies solide en vertrouwenwekkend. Ook uit de stukken (jaarverslagen, notulen bijeenkomsten, etc.) rijst het beeld van commissies die hun rol vervullen.

De examencommissie, zo bleek, beoordeelt en benoemt niet alleen de eigen examinatoren, maar ook de externe praktijkdocenten die als zodanig optreden. Ook speelt zij een nadrukkelijke rol in de professionalisering van docenten (BKE) en de kalibreercyclus van het eindniveau die de HBO-V-opleiding van De Haagse Hogeschool samen met de Hogeschool Utrecht en de Hogeschool Rotterdam uitvoert. Het panel heeft een verslag hiervan ingezien, dat een aantal belangwekkende observaties bevat; het vindt dit een prima initiatief.

Uit haar Jaarverslag 2017 blijkt dat de werklast van de examencommissie stevig is toegenomen, niet alleen door toename van de correspondentie met studenten, maar ook door – zo stelt de examencommissie – een gebrekkige ambtelijke ondersteuning.

Inmiddels, zo is het panel gebleken, wordt de examencommissie weer zodanig gefaciliteerd dat zij haar borgingsagenda adequaat kan uitvoeren. Ook dit is volgens het panel een teken dat het management de betekenis van de examencommissie voor de opleiding serieus neemt.

Weging en Oordeel

Het panel vindt de opleiding op Standaard 10 de basiskwaliteit ontstijgen. Zij heeft een systeem van toetsen en beoordelen ingericht dat de validiteit, betrouwbaarheid en – voor studenten – de transparantie goed waarborgt. Ook de variatie in toetsvormen heeft de opleiding op orde. Het afstudeerprogramma dat het volledige vierde studiejaar beslaat, vindt het panel indrukwekkend: het is gedegen van opzet en zorgt ervoor dat studenten op alle beoogde leerresultaten worden getoetst. Zowel de – door het management adequaat gefaciliteerde – examencommissie als de toetscommissie kwijten zich op consciëntieuze wijze van hun (deels wettelijke) taken. De ‘onderzoeksagenda’ van de examencommissie is relevant en laat zien dat zij proactief is ingesteld. Het kalibreren van het eindniveau met partnerhogescholen is een uitstekend initiatief.

Het panel beoordeelt Standaard 10 dan ook als **‘goed’**.

4.7. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Het panel heeft voorafgaand aan de *site visit* van 15 afgestudeerden uit de twee meest recente cohorten het eindwerk bestudeerd. Het vond dit eindwerk over de gehele linie van hbo-bachelorniveau, zij het dat in één afstudeeronderzoek de taalvaardigheid te wensen overliet. Ook vond het panel de becijfering aan de hoge kant en was de beoordeling tussen de twee examinatoren niet altijd transparant. Het panel is ingenomen met de veranderde opzet van het afstuderen; het vindt dat dit creatievere en meer spannende afstudeer-/beroepsproducten oplevert die goed aansluiten op de landelijke ontwikkelingen rondom hbo-bacheloronderzoek.

Uit het auditgesprek met alumni en werkveldvertegenwoordigers, concludeert het panel dat studenten goed in het werkveld landen. Wel tekent een enkele werkveldvertegenwoordiger aan dat de afgestudeerden nog kunnen groeien in het implementeren van de resultaten van praktijkgericht onderzoek en ook vraagt men aandacht voor het nog sterker ontwikkelen bij studenten van verpleegkundig leiderschap. De opzet van het nieuwe curriculum in ogenschouwen genomen – met als kernthema ‘zorg maken’ – is de opleiding volgens het panel inmiddels op de goede weg om hieraan invulling te geven.

De alumni vinden dat zij breed zijn opgeleid en beschikken over het vermogen om zelfstandig kennis te ontwikkelen; een van de alumni die het panel sprak, is binnen de opleiding betrokken bij het afnemen van assessments en de begeleiding van studenten.

Het panel bepleit voorts dat de opleiding ook het werkveld/de alumni betreft bij de (door)ontwikkeling van het concept ‘zorg maken’; ook dit zou naar de overtuiging van het panel, goed passen in het alumnibeleid en het versterken van de betrokkenheid van de alumni bij de opleiding (zie Standaard 9).

Weging en Oordeel

De opleiding levert over de volle breedte van de drie varianten studenten af die beschikken over de vereiste competenties. Dat wordt niet alleen duidelijk uit het optreden van de studenten met wie het panel tijdens de audit sprak, maar ook uit de tussentijdse toetsen en de selectie van 15 eindwerken die het panel, naar rato van zowel de voltijdse als de huidige uitfaserende deeltijdse en duale variant heeft beoordeeld. Het panel vindt ook dat er bij de meest recente eindwerken sprake is van een hoger niveau dan bij eerdere cohorten. Taalvaardigheid blijft op het eindniveau een punt van aandacht. Het werkveld, de alumni inclusief, zijn goed te spreken over het functioneren van de afgestudeerden in de praktijk.

Het panel beoordeelt op grond van deze waarnemingen Standaard 11 als **‘voldoende’**.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft een HBO-V-opleiding beoordeeld die op knappe wijze kans heeft gezien om in de achterliggende jaren het gehele curriculum, inclusief het afstudeerprogramma grondig te actualiseren en tegelijkertijd over de volle breedte een stevig en consistent bachelorniveau te blijven realiseren. De evolutie van 'oud' naar 'nieuw' is duidelijk waarneembaar: problemen die vierdejaarsstudenten nog benoemen, zijn bij jongerejaars al niet meer aanwezig.

In de transitie is de instroom gegroeid en een grote groep nieuwe docenten aangesteld. Dat vraagt meer dan gemiddeld aandacht voor communicatie tussen docenten onderling en van docenten naar studenten. Dat dit nog niet altijd adequaat gebeurt, is zichtbaar in zowel de recente NSE-resultaten als de interne studentenevaluaties. Communiceren, informeren, uitleggen en afstemmen dienen dan ook speerpunten te zijn in de interne kwaliteitszorg van de opleiding. Als geheel – en zeker gelet op het eindresultaat van haar afgestudeerden – vindt het panel de bachelor HBO-V van De Haagse hogeschool zondermeer accreditatiewaardig en luidt zijn overall oordeel – in lijn met de beslisregels van de NVAO – dan ook: **voldoende**.

Het panel adviseert de NVAO om de HBO Bachelor in Nursing van De Haagse Hogeschool in zowel de voltijdse, deeltijdse als duale variant opnieuw te accrediteren voor een periode van zes (6) jaar.

6. AANBEVELINGEN

- Werk het concept Zorg Maken meer uit als unieke oriëntatie van de Haagse HBO-V. Voor studenten is het op dit moment in ieder geval geen leidend concept, want geen enkele student kon er nader duiding aan geven. Het concept vertoont mogelijk veel verwantschap met persoonsgerichte zorg, waarin ook de context een belangrijke rol speelt.
- Besteed in het onderzoek meer aandacht aan juridisch-ethische aspecten, zodat studenten ook beseffen waarom ze patiënten en wijkbewoners komen lastigvallen met hun soms impertinente vragen en op welke wijze ze dat zo goed mogelijk zouden kunnen doen (daar zitten ook principes bij als: vragenlijsten zo kort mogelijk, alleen dat vragen wat je werkelijk wilt weten en geen andere data ophalen die ook wel leuk zijn om te weten, beveiliging en opslag van data etc.)
- De opleiding zet in op de professionalisering van docenten en de integratie van nieuwe docenten als antwoord op de groeiende studentenaantallen en de gerapporteerde discrepantie in de kwaliteit van docenten. De opleiding dient dit goed te monitoren, evalueren en borgen.
- Er is binnen de Haagse Hogeschool een goed honourstraject beschikbaar. De instroom vanuit HBO-verpleegkunde zou groter mogen zijn, daarom is actieve recrutering/ selectie van *high potentials* en oriëntering naar het honourstraject aan te bevelen.
- De opleiding is zich bewust van de (iets te) sterke klemtoon op onderzoek/onderzoekend vermogen met een (net) te geringe aandacht voor de integratie ervan in de zorg. Dit evenwicht verdient aandacht en mag wat meer overhellen naar het gebruikmaken van de evidentie in de praktijk.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen De Haagse Hogeschool hbo-bachelor Opleiding tot Verpleegkundige voltijd, duaal en deeltijd	
Onderwerpen / Standaarden	Oordeel
Beoogde leerresultaten	
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	V
Programma	
Standaard 2. Oriëntatie programma	G
Standaard 3. Inhoud programma	G
Standaard 4. Vormgeving programma	G
Standaard 5. Aansluiting programma	V
Personeel	
Standaard 6. Kwalificaties personeel	G
Voorzieningen	
Standaard 7. Huisvesting en materiele voorzieningen	V
Standaard 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	G
Kwaliteitszorg	
Standaard 9. Periodiek evalueren	G
Toetsing	
Standaard 10. Toetsing	G
Gerealiseerde leerresultaten	
Standaard 11. Leerresultaten	V
Algemeen eindoordeel	V

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma: Uitgebreide Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleiding Opleiding tot verpleegkundige – De Haagse Hogeschool

Datum: 30 oktober 2018; **Locatie:** Johanna Westerdijkplein 75, 2521 EN Den Haag

Tijd	Gesprekspartners	Onderwerpen
8.00 - 8.15		Inloop en ontvangst auditteam
8.15 - 9.15		Vooroverleg auditteam
9.15 - 9.30	Presentatie film Hele team en studenten Hele dag Expositie Posters en producten studenten	
9.30 - 10.15	Directie en opleidingsmanagement directeur opleidingsmanager teamleider en docent coördinator	Strategisch beleid Personeelsbeleid Onderwijsbeleid
10.15- 10.25	Internoverleg auditpanel	
10.30- 11.15	Studenten / Opleidingscommissie student 2 ^e jaar, lid OC student 2e, lid OC student, voormalig FR en OC lid student 4 ^e jaar student 2 ^e jaar student 4 ^e jaar	Kwaliteit opleiding Rol OC Studeerbaarheid programma
11.15 – 11.25	Internoverleg auditpanel	-
11.25 - 12.10	Docenten hogeschooldocent docent docent praktijkinstructeur docent en aandachtsfunctionaris functiebeperking) docent Engels coördinator en Hogeschoolhoofddocent) Hogeschooldocent coördinator Regiebekwaam en docent	BN2020 Kwaliteitszorg Zorg maken
12.10 – 13.00	Lunch	

Tijd	Gesprekspartners	Onderwerpen
13.00 – 13.45	Onderzoek en WIN thema's hogeschoolhoofddocent hogeschoolhoofddocent Lector Technologie en Gezondheid docent en onderzoeker participatie coördinator platform Kwaliteit van Leven docent docent, Internationalisering lector Oncologische zorg	Internationalisering Learning communities Participatieve gezondheidszorg
13.45 – 13.55	Internoverleg auditpanel	-
14.00 – 14.45	Examencommissie en toetscommissie voorzitter lid ex cie HBO-Ven vz toetscommissie lid examencommissie HBO-V docent en lid toetscommissie hogeschool docent en coördinator Opleidingsbekwaam	
14.45- 14.55	Internoverleg auditpanel	-
15.00 – 15.45	Vertegenwoordigers werkveld / Learning communities Buddy netwerk Den Haag Evita Wijkzorg WZH HAGA Florence Parnassia Alumni werkzaam bij Florence, alumni werkzaam bij HMC praktijkinstructeur stagebeheer	Kwaliteit van programma en afgestudeerden Betrokkenheid docenten werkveld Learning communities
15.45 – 16.30	Overleg panel	
16.30 – 17.00	Ruimte voor nadere gesprekken	
17.30 – 18.00	Terugkoppeling Panel	

NB. In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende voltijdse opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van september 2016. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een auditpanel zich bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding verstrekte documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen binnen het voltijdse programma.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

De zelfevaluatie van de opleiding bevatte een door de studenten opgesteld studentenhoofdstuk met voor het panel bruikbare informatie.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De opleidingen binnen het cluster werden grotendeels door hetzelfde panel beoordeeld.

De afstemming is allereerst geborgd door de in dit verantwoordingsformulier gepresenteerde overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Verdere kalibratie tussen de deelpanels vindt voorts plaats door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van voor zoveel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgenomen in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2016'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien i) standaard 1 onvoldoende is, ii) ten minste zes standaarden 'voldoende' zijn en herstel van de tekortkomingen bij de 'onvoldoende' standaarden binnen twee jaar niet realistisch en haalbaar is of iii) minder dan zes standaarden 'voldoende' zijn.
- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'voldoende' indien ten minste zes standaarden 'voldoende' zijn; waaronder in elk geval standaard 1 en herstel van de tekortkomingen bij de 'onvoldoende' standaarden realistisch en haalbaar is binnen twee jaar.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal 'voldoende' zijn en 5 standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 11.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal 'voldoende' worden bevonden en 5 standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 11.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport opleiding
- Domeinspecifiek referentiekader en de leerresultaten van de opleiding
- Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - leerresultaten, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar (of van portfolio's / werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid).
- Jaarverslag examencommissie en verslagen opleidingscommissie
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het auditpanel heeft 15 eindwerken beoordeeld, naar rato uit de voltijdse variant en de 'oude' deeltijdse en duale variant¹.

¹ Om redenen van privacy zijn de namen en de studentnummers hier niet weergegeven. Namen en nummers van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

BIJLAGE IV Overzicht auditpanel

Naam visitatiegroep:	HBO-Bachelor Nursing West
----------------------	---------------------------

Samenstelling en expertise van de panelleden die bij de beoordeling zijn ingezet.

Naam	Rol	Expertise					
		Vakinhoud	Internationaal	Onderwijs en toetsing	Werkveld	visitatie-/ audit	Studentzaken
Drs. W.G. van Raaijen	Voorzitter			x		x	
Prof. Dr. P. Moons	Lid	x	x	x	x	x	
Dr. M.J.M. Adriaansen	Lid	x	x	x	x	x	
M. Visse PhD.	Lid	x	x	x	x	x	
J. Stegeman	Student-lid						x
H.R. van der Made	Secretaris			x		x	

Korte functiebeschrijvingen (cv's) van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Korte functiebeschrijvingen
Drs. W.G. van Raaijen	De heer Van Raaijen is partner bij Hobéon en veelvuldig betrokken geweest bij audits, waaronder accreditatieaudits.
Prof. Dr. P. Moons	De heer Moons, van oorsprong verpleegkundige, is hoogleraar Verplegingswetenschap bij het Academisch Centrum voor Verpleegkunde en Vroedkunde van de Katholieke Universiteit (KU) Leuven en is programma-directeur voor de opleiding Master in de Verpleegkunde en de Vroedkunde aldaar.
Dr. M.J.M. Adriaansen	Mevrouw Adriaansen, van oorsprong verpleegkundige en docent verpleegkunde, was o.a. coördinator van de Master Advanced Nursing Practice bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en is momenteel lector Innovatie in de Care – voorheen lector Langdurige Zorg – bij de HAN.
M. Visse PhD.	Mevrouw Visse werkt als universitair hoofddocent en senior onderzoeker bij de vakgroep Zorgethiek van de Universiteit voor Humanistiek. Ze combineert interactieve vormen van wetenschappelijk onderzoek met design denken en kunst.
J. Stegeman	De heer Stegeman is duale student HBO-Verpleegkunde bij Hogeschool Utrecht.
H.R. van der Made	De heer Van der Made is sinds september 2010 NVAO-erkend secretaris

Op 13 augustus 2018 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding HBO-Bachelor Nursing van De Haagse Hogeschool, onder het nummer 007123.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl